

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

Kom Ketchup

SVT2, 2011, 10 min.

Mundtlig historiefortælling for 2. og 3.klasse

Kom Ketchup er en underholdende svensk tv-serie fra 2011, der består af 10 episoder på hver 9 min., som kan ses uafhængigt af hinanden. Serien er på svensk med danske undertekster. De enkelte titler er:

1. Förberedelser
2. Bra början
3. Snyggt slut
4. Berätta saga
5. Rolig historia
6. Återberätta
7. Debatt
8. Hålla tal
9. Sälja
10. Upp och ner

Billederne i den pædagogiske vejledning er fra tv-udsendelserne.

Anekdoten bag programmet:

To tomater er ude at gå en tur. Pludselig kommer der en bil og kører den ene tomat over. Så siger den anden tomat: Kom ketchup! I programmet Kom ketchup er vittigheden drejet så den ene tomat får en stor klods nedover sig, hvorpå den anden tomat siger: Kom ketchup så skal jeg give dig tre gode tips om hvordan man fortæller en historie.

Om tv-udsendelserne:

Hver tv-udsendelse giver nogle enkle råd om hvordan man bliver en bedre mundtlig historiefortæller. Serien beskæftiger sig både med retorik og med dramaturgi.

Hver episode indeholder en konkurrence mellem to hold elever fra 2. eller 3. klasse som fortæller hver deres historie. Det hold som fortæller bedst vinder.

De enkelte episoder har et særligt fokus, som fx. tænk før du begynder, lav en god start eller hold en tale. Holdene får således til opgave at fortælle en historie som netop giver et godt eksempel på en god start.

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

I indslaget Tomatens tre tips giver programmets ekspert, Tomaten, holdene tre gode råd, som kan hjælpe dem med at finpudse deres præsentationer. Tomaten er også dommeren der med "Ketchup-effekten" afgør hvilket hold der vinder.

Fælles Mål

Dansk, det talte sprog:

- fortælle og dramatisere, give udtryk for fantasi og følelser.

Dansk, nabosproget svensk:

- forstå enkle norske og svenske tekster og andre udtryksformer, kende til nogle ligheder og forskelle mellem nabosprogene.

I fælles mål er arbejdet med mundtlig fortælling fremhævet, eleverne skal således være i stand til at forklare, fortælle og beskrive på et godt mundtlig dansk. Herudover skal de kunne drøfte og argumentere mundtligt indenfor alle fag. De fleste lærebøger til indskoling fokuserer på trods af dette ofte på læsning og skrivning. Tale og lytte er noget lærerne ofte ønsker at prioritere, men som det tager tid at finde egnede materialer til. En lærer udtrykker det på denne måde: Eleverne skal have værktøjer til at udtrykke deres tanker og følelser bedst muligt.

Ideer til undervisningen

Kom Ketchup gør det sjovt og muligt at øve mundtlig fortælling på en enkel måde. Vis tv-udsendelserne for eleverne og lad derefter eleverne selv spille.

Kom Ketchup bygger på fortællekunstens og retorikkens grundstene. For at få en vis spænding i programmet er det udformet som en konkurrence hvor "Ketchup-effekten" afgør hvem der vinder. Ketchup-effekten fungerer på den måde at det vindende hold får ketchup på deres hotdog. I hver udsendelse præsenteres en eller flere øvelser som man kan lave med eleverne. I vejledningen er der både øvelser, der indgår i programmet, og øvelser der ikke er anvendt direkte. Alle øvelser er udformet så eleverne får lyst til at fortælle en historie og så de bliver glade for deres egen historie.

Det handler om at fortælle frit, men med visse begrænsninger og indenfor nogle faste rammer. I tv-udsendelserne lærer eleverne de dramaturgiske grundregler og at publikum er lige så vigtigt som taleren.

Alle de øvelser som eleverne anvender i programmet er også egnede til at bruge i klassen. De er derfor omhyggeligt beskrevet nedenfor. Serien *Kom Ketchup* er produceret så de ti afsnit er tænkt til at blive vist i sin helhed, men de kan selvfølgelig også vises som enkeltstående afsnit. Man kan desuden vælge at starte med at vise Tomatens tre tips, eller nøjes med at se introduktionen til en øvelse for derefter at lade eleverne selv udføre den i klasseværelset. Til sidst kan man så se hvordan børnene i programmet gjorde.

Svensk som nabosprog:

Kom Ketchup er et program med svenske elever. De taler et letforståeligt svensk og al tale er teksten på svensk. De fleste danske elever i 2. og 3. klasse vil sandsynligvis have brug for at få oversat en del af de svenske ord for at få den fulde forståelse af udsendelserne, men det overordnede princip i fortælleforløbet kan nemt følges uden at oversætte hvert eneste svenske ord til dansk.

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

Opvarmning til alle afsnittene:

Ligesom i sport kan det være godt varme op inden man begynder at fortælle, opvarmningen kan medvirke til at vække elevernes nysgerrighed og fantasi. I *Kom Ketchup* varmer holdene op med en øvelse som hedder "Heldigvis, men desværre". En elev begynder for eksempel med at sige: - Heldigvis havde jeg både seler og livrem på da jeg gik på diskotek. Derefter fortsætter den næste elev med følgende: - Men desværre var jeg nødt til at gå på toilettet. Så hoppes der til næste person der siger: - Men heldigvis havde jeg smurt selespænderne. Opvarmningen kan inddrage flere elever, men foregår nok bedst i mindre grupper. Den sidste elev afslutter opvarmningen.

Lad eleverne prøve øvelserne i klasseværelset, inden de arbejder videre med flere forskellige mundtlige øvelser. Det er vigtigt at elevernes spændinger og hæmninger mindskes mest muligt. Opvarmningsøvelsen kan løbende varieres over tid. Når eleverne er trygge ved formen, tør de være mere frimodige og vover måske at improvisere endnu mere. Forudsætningen for at eleverne tør udvikle deres mundtlige tale- og historiefortælling er at der er et trygt klima i klasseværelset, øvelser med elevernes egne improvisationer er en god måde at skabe rammerne for dette.

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

Kom Ketchup del 1: Förberedelser - Tænk først

Inden eleverne skal fortælle noget kan det være godt at lade dem tænke først. Men hvad skal de tænke på? Det får de at vide i *Kom Ketchup*. Holdene får til opgave at forberede sig rigtig godt og derefter fortælle en historie om tre ting som de får forevist. Som hjælp får de som sædvanlig tre tips af Tomaten.

Tomatens tre tips:

Tip 1: Gentag hvis du kan

Tip 2: Tre dybe indåndinger

Tip 3: Publikum er nøgne

Øvelser til del 1:

A: Tre ting - Tænk først

Vælg tre ting eller tre billeder, som eleverne parvis skal bruge til at skabe deres historie. Giv eleverne tid til at forberede sig og lad dem derefter fortælle deres historie for klassen eller i små grupper.

B: Titlen

Del eleverne i grupper med to eller tre elever i hver gruppe. Lad hvert hold finde på en titel som de derefter giver videre til et andet hold. Holdet digter så en historie ud fra den titel de har modtaget. Til sidst fortæller holdene historierne om titlen for hinanden.

Kom Ketchup del 2: Bra början - God start

For at få nogen til at lytte til en historie, gælder det om at starte godt. Men hvordan gør man det? Det handler andet afsnit af *Kom Ketchup* om. Holdene får til opgave at fortælle en historie med en god begyndelse ved hjælp af tre ting. De støttes af de gode råd fra tomaten.

Tomatens tre tips:

Tip 1: Skaf en cool hovedperson

Tip 2: Ændr noget

Tip 3: Start handlingen

Øvelser til del 2:

A: Tre ting til en god begyndelse

Vælg tre ting eller tre billeder som et par elever skal bruge til en historie med en god begyndelse. Lad dem forberede sig og derefter fortælle begyndelsen af en historie for resten af klassen eller gruppen.

B: Stafetten - God start

Start med et postkort og/eller en ting som den første deltager siger en sætning om. Derefter fortsætter den næste deltager med en ny sætning. På den måde kan gruppen i fællesskab lave en god indledning.

C: Problemet

En historie kan også starte med et problem. Find på forskellige problemer, der kan fungere godt som igangsættere. F. ex: "En dag var alle madpakkerne forsvundet" eller "En torsdag regnede det ind i skolen".

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

Kom Ketchup del 3: Snygt slut - Ordentlig slutning

En god slutning er ikke det nemmeste, men i det tredje afsnit i *Kom Ketchup* giver Tomaten råd om, hvordan man laver en god afslutning på en historie. Så gælder det bare om at overføre ideerne til elevernes egne historier.

Tomatens tre tips:

Tip 1: Stop skænderi

Tip 2: Ingen løse ender

Tip 3: Vov en overraskelse

Øvelser:

A: Tre ting – God afslutning

Fortæl en god slutning på en historie ved at vælge tre ting eller billeder, som et par elever kan bruge til at digte en god afslutning. Lad eleverne forberede sig, og derefter fortælle for resten af klassen eller gruppen.

B: Kombinerede følelser

I denne øvelse kombineres råd fra det andet og det tredje program. Lad et hold digte en god indledning og lad et andet hold lave en god afslutning. For at hjælpe holdene kan de få en følelse som de skal formidle. Hvis det første hold får følelsen glæde, kan det andet hold få følelsen sult. Derefter bytter holdene plads og får nye følelser.

Kom Ketchup del 4: Berätta saga - Eventyr

Der var engang et program i et land tæt på dig, hvor du fik tip om, hvordan du kan fortælle en historie. Programmet hed *Kom Ketchup* og der var en tomat, som gav gode råd om hvordan du fortalte en god historie.

Tomatens tre tips:

Tip 1: Der var engang

Tip 2: Det modsatte er ting.

Tip 3: Tæl til tre

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

Øvelser:

A: Tre ting – Eventyr

Lad holdene fortælle en saga eller et eventyr baseret på tre ting. Tingene behøver ikke at være klassiske eventyrfigurer, men kan være hvad som helst. Derefter gælder om at skabe en historie ud fra de forskellige ting. Tingene kan også ændres til et miljø (f.eks. en skov), en person (som Hans) og en ting (som en blomst).

B: Forvandles til et eventyr

I denne øvelse skal holdene forsøge at fabulere over en velkendt historie. De får to og to til opgave at finde en kendt historie, og ændre den så meget som muligt. Måske er Snehvide allergisk over for æbler og nægter at spise det forgiftede æble, eller måske er Rødhætte en robot.

Kom Ketchup del 5: Rolig historia - Sjov historie

At fortælle en sjov historie er ikke nemt, men efter tre råd fra Tomaten tager holdene mod udfordringen i det femte afsnit af *Kom Ketchup*.

Tomatens tre tips:

Tip 1: Le ikke af egne vittigheder

Tip 2: Stress ikke

Tip 3: Prøv med tavshed

Øvelser:

A: Tre ting - Sjov historie

Lad eleverne to og to fortælle en sjov historie ud fra tre ting. Da øvelsen er ret vanskelig, kan man give eksempler på andre sjove historier, hvor eleverne kan hente inspiration.

B: Det var u-sjovt

I denne øvelse får holdene til opgave at tage en sjov historie og forsøge at gøre den så kedeligt som muligt, hvilket sommetider kan gøre en historie morsom på en anderledes måde.

C: Uventede og skøre påfund

Det er ofte sjovt når der sker uventede ting - fx at sætte sokker på hænderne, at ismanden sælger hotdogs eller at Knud står på ski på græsplænen. Find på egne sjove modsætninger og fortæl en historie ud fra det.

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

Kom Ketchup del 6: Återberätta - Genfortælling

Når du forsøger at genfortælle en historie, som du hørt, bliver det ikke altid lige så godt som du ønsker det. I det sjette afsnit handler *Kom Ketchup*, om at genfortælle noget du har set.

Tomatens tre tips:

Tip 1: Tænk på tilhørerne

Tip 2: Frigør dig

Tip 3: Mal med ordene

Øvelser:

A: Hvad så du?

Eleverne forbereder parvis en begivenhed der kan ske i klasseværelset. Derefter dramatiserer de begivenheden for hinanden, hvorefter de andre grupper forsøger at genfortælle hvad der er sket så levende og spændende som muligt.

B: Kommentatorer

Øvelsen går stort set ud på det samme som øvelse A, men i stedet for at genfortælle historien bagefter, siger holdet det direkte i stedet. En regel kan være at det hold der spillede scenen ikke må sige noget.

Kom ketchup del 7: Debatt - Argumenter

I det syvende afsnit af *Kom ketchup* er det tid til at argumentere. Holdene skal denne gang argumentere for eller imod om det skal være tilladt at holde en dinosaur, Tyrannosaurus Rex, som et kæledyr. Hvad mener du?

Tomatens tre tips:

Tip 1: Sæt et mål

Tip 2: Skift banehalvdel

Tip 3: Tjek kroppen

Øvelser:

A: Argumenter yderligere

Lad eleverne to og to skrive små sedler med noget de enten går ind for eller er imod. Derefter trækker to grupper en af sedlerne, de skal så henholdsvis argumentere for eller imod den pågældende sag. Den ene gruppe er imod, mens den anden gruppe går ind for sagen. For at gøre det mere underholdende kan eleverne opfordres til at skrive sjove ting på sedlerne fx skal en skraldebil kunne gå i skole, bør alle hunde have lov til at gå løse eller skal de være i snor?

Kom Ketchup del 8: Hålla tal - Hold tale

Har du nogensinde været til en fest hvor nogen holdt en rigtig kedelig tale? Afsnit otte i *Kom Ketchup* giver gode råd om hvordan man holder en flot og morsom tale.

Tomatens tre tips:

Tip 1: Sig noget sjovt

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

Tip 2: Fortæl en anekdote

Tip 3: Hold talen kort

Øvelser:

A: Tal til en ud af tre

Eleverne skal vælge en af tre ting, de ønsker at holde tale for. Derefter skal de bruge de to andre ting i deres tale. For eksempel kan tingene være en vaskemaskine, et spil kort og en ren. Så kan de fortælle sådan: - Kære ren. Jeg behøver vel ikke at fortælle dig at du ikke behøver en vaskemaskine for at være ren. Tillykke med fødselsdagen. Sikken en kort tale og hvilket kortspil.

B: Jeg er ikke taler

Grupper på to eller flere får til opgave at finde på så mange sjove måder at starte en tale på, som de overhovedet kan. For eksempel: - Jeg er ikke en taler, og heller ikke en neanderthaler eller: - Jeg er ikke taler, så derfor sætter jeg mig ned nu.

Kom Ketchup del 9: Sälja - Sælg varen

Vil du blive bedre til at sælge dit budskab og til at lave en god reklame? Så se det niende afsnit af *Kom Ketchup* for det handler om at sælge ting og om at sælge historier.

Tomatens tre tips:

Tip 1: Det kunden behøver

TIP 2: Din ting er god

TIP 3: Få noget med i købet

Øvelser:

A: Tre ting som ikke sælger sig selv

Eleverne arbejder to og to, de får tre ting som de kan vælge at sælge. Når de har valgt hvilken ting de vil sælge, skal de bruge de to andre ting til at sælge den tredje ting med. De ene elev er sælger, den anden er kunde. Eksempel: De tre ting er en høne, en fiskestang og et skakbræt. Køb denne kylling. Den elsker at spille skak, og har du ingen mad derhjemme går den selv ud for at fiske med sin egen fiskestang.

Tema:
Titel: Kom Ketchup

Fag: Dansk og svensk som nabosprog
Vejledning

Målgruppe: 2.-3. klasse
Lærer

Kom Ketchup del 10: Upp och ner - Op og ned

I det tiende afsnit af *Kom Ketchup* vender vi op og ned på alting. Det handler om hvor meget man kan lave om på en kendt historie. Hvordan kan historien drejes og alligevel forstås?

Tomatens tre tips:

Tip 1: Start med slutningen

Tip 2: Sig det modsatte

Tip 3: Ødelæg pointen

Øvelser:

A: Den svære kunst at være sjov

Holdene får tre ting som de skal fortælle en historie om. Opgaven er at gøre historien så uventet og mærkeligt som muligt. Flyvemaskiner svømmer, heste kører bus og sommerfugle er hemmelige spioner.

B: Hvad siger du?

Holdet får til opgave at fortælle et kendt eventyr eller en kendt historie. Ideen er at de skal ændre den så meget at det bliver en udfordring for resten af klassen at gætte hvilket eventyr eller historie det handler om.

Supplerende Materialer

Den svenske omtale og lærervejledning kan ses på:

<http://www.ur.se/id/161182>